

knowledge, speaking skills and abilities while mastering technical literacy, digital literacy, information knowledge, information skills, basic, complex and pervasive information and communication skills.

Key words: *professionally oriented competence in speaking, information and communication competence, prospective English language teachers.*

УДК 378.14

Олена Варава

ВНЗ «Київський медичний коледж ім. П.І. Гаврося»

ORCID ID 0000-0002-2783-4932

DOI 10.24139/2312-5993/2018.10/031-041

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

На основі аналізу наукової літератури у статті уточнено ключові поняття проблеми дослідження. У роботі використано такі методи: аналіз і синтез наукової літератури, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація й систематизація одержаної інформації, логіко-системний, порівняльний аналіз. Визначено педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування готовності до професійної мобільності майбутніх бакалаврів сестринської справи (спрямованість змісту фахової підготовки на усвідомлення шляхів власної професійної самореалізації; використання методів професійно спрямованого навчання у фаховій підготовці майбутніх бакалаврів сестринської справи; трансформація виробничої практики з опорою на технології самонавчання і самовиховання; орієнтація освітнього процесу на становлення особистості, здатної до самовизначення, саморозвитку та фахової самореалізації) та окреслено способи їхньої реалізації.

Ключові слова: *професійна мобільність, медсестринська освіта, готовність до професійної мобільності, педагогічні умови, фахова підготовка.*

Постановка проблеми. Стрімкі сучасні перетворення в медичній галузі зумовлюють попит на фахівців медсестринства, здатних аналізувати зміни в системі охорони здоров'я, приймати і здійснювати нестандартні рішення в ситуації конкуренції, долати стереотипи у вирішенні питань не лише фахової, а й особистісної сфер, що знаходить відображення в такому понятті, як мобільність. Підготовка майбутніх бакалаврів сестринської справи (БСС), готових і здатних «відгукуватися» на всі зміни, що відбуваються в системі охорони здоров'я, які вміють передбачати і прогнозувати глибинні зміни в медсестринській діяльності – найважливіша проблема сучасної професійної освіти медичних сестер. У процесі навчання в медичних закладах освіти відбувається адаптація студентів до мінливих умов отримання освіти, до соціально-професійного оточення, що уможливорює стабільне функціонування в фаховій підготовці (Кривонос, 2018, с. 103). В освітньому середовищі медичного коледжу майбутні

медсестри шукають шляхи самореалізації, залучаються до процесу власного професійного становлення та розвитку. Актуальність дослідження визначається необхідністю підготовки в освітньому середовищі медичного закладу освіти майбутніх бакалаврів сестринської справи, що володіють сформованою готовністю до професійної мобільності, вільно і критично мислячих, готових до технічних і соціальних перетворень, здатних до інноваційної, перетворювальної діяльності, проектування стратегії власного професійно-особистісного розвитку.

Означені педагогічні категорії, що віддзеркалюють одну й ту саму проблему, мають, водночас, власні змістові відтінки, що суттєво доповнює уявлення щодо феномену «професійна мобільність» майбутніх БСС та утруднює його трактування. Зазначимо, що професійна мобільність тісно пов'язана з усвідомленням особистістю необхідності навчатися впродовж усього життя, що співзвучне актуальній освітній парадигмі. У нашому розумінні новий тип бакалавра сестринської справи це: БСС-дослідник, БСС-новатор, який готовий до оновлення медсестринської діяльності у вирішенні проблем пацієнта.

Аналіз актуальних досліджень. Модернізація медсестринської освіти вносить у розуміння мобільності майбутніх БСС особливий сенс, пов'язаний із розвитком довгострокових і гнучких компетенцій, на базі яких уможлиблюється побудова кар'єри й досягнення професійних висот. Професія медичної сестри передбачає отримання певної формальної освіти та регулярне підвищення кваліфікації. З одного боку, це знижує шанси на мобільність шляхом локальності освіти, низького рівня її конвертованості. З іншого – підвищує мобілізаційні можливості порівняно з іншими професійними групами.

У міждисциплінарному дискурсі обговорення системи охорони здоров'я вже намічені деякі технології, інструменти для вивчення і вдосконалення реалізації соціальної ролі медиків. Так, науковцями схарактеризовано: особливості професійної діяльності медичних працівників та соціально-психологічні чинники її ефективності (І. Вітенко, І. Гурвіч, М. Жукова, Л. Коробка та ін.); загальні закономірності психології професійної діяльності медичних сестер (В. Бодров, Ж. Вірна, Л. Дика, Є. Климов, Г. Ложкін та ін.); педагогічні аспекти та педагогічні умови формування професійної мобільності (В. Андрєєв, Н. Василенко, О. Горанська, Т. Гордєєва, Є. Іванченко, Н. Кожемякіна, Н. Латуша, Л. Сушенцева та ін.); вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на розвиток професійної мобільності (Л. Амірова, О. Любімова та ін.). Однак в окреслених наукових дослідженнях недостатньо повно вивчена проблема визначення і реалізації педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх бакалаврів сестринської справи у фаховій підготовці.

Мета статті полягає у виокремленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх бакалаврів сестринської справи у фаховій підготовці.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження було використано комплекс методів: загальнонаукових (аналіз і синтез наукової філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури, що висвітлює різні підходи до професійної мобільності); порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація та систематизація одержаної інформації з метою виявлення сукупності поглядів на проблему формування професійної мобільності майбутніх бакалаврів сестринської справи в наукових розвідках зарубіжних та вітчизняних дослідників; логіко-системний, порівняльний, моделювальний аналіз для виокремлення педагогічних умов, що сприяють поглибленому вивченню досліджуваного процесу.

Виклад основного матеріалу. Пошуки нової моделі підготовки медсестринських кадрів зумовили необхідність усвідомлення значущості стратегії освітньої інтеграції, здійснення творчого пошуку та нових рішень у побудові цілісного освітнього процесу, який забезпечуватиме зв'язок теорії і практики для підготовки кваліфікованих, соціально та професійно мобільних БСС, з високим рівнем професійної культури, рефлексії та професійної адаптивності на ринку праці, готових до постійного професійного зростання та самоосвіти (Корда, 2016, с. 55). Концентрованим результатом професійної підготовки, спрямованої на формування професійної мобільності майбутніх БСС, є формування особистості фахівця як рефлексуючого суб'єкта професійної діяльності.

Одним із способів конструювання цілісного освітнього процесу, що сприяє формуванню готовності до професійної мобільності майбутніх БСС у фаховій підготовці, є визначення педагогічних умов організації такого процесу. В останнє десятиліття спостерігається тенденція до невиправданого розширення змісту поняття «педагогічні умови». До них науковці відносять методологічне, організаційно-управлінське, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення процесу навчання студентів (Кузьміч та Товстуха, 2012, с. 149). Подібний підхід не є універсальним, оскільки виконання всіх означених чинників залежить від особливостей і можливостей конкретного закладу освіти, створених педагогічних умов та враховує специфіку одержуваної в ньому освіти.

Не менш цікавим у межах дослідження є підхід щодо структури педагогічних умов Я. Кульбашної, яка у визначенні психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології розподіляє умови на «об'єктивні» і «суб'єктивні» (Кульбашна, 2014, с. 85). Суб'єктивні умови пов'язані з деякими індивідуальними особливостями викладачів, їхніми здібностями надавати особистісну психологічну підтримку студентам у процесі формування в них будь-яких

професійно значущих психологічних якостей. Припускаємо, що в деяких випадках виокремлення «суб'єктивних» психолого-педагогічних умов є виправданим. До подібних ситуацій доцільно віднести, наприклад, будь-які педагогічні умови, що забезпечують оволодіння студентами певними специфічними професійно-психологічними вміннями й навичками. Однак, використовувати такі «суб'єктивні» умови у складі загальних педагогічних умов підготовки студентів різних спеціальностей видається недоцільним. Розглянуті способи трактування педагогічних умов указують на відсутність у вітчизняній науково-педагогічній літературі загальноприйнятого визначення поняття «педагогічні умови».

З урахуванням наведеного, педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх БСС у фаховій підготовці розглядаємо як сукупність обставин (об'єктів і заходів) освітнього процесу, а також деяких значущих внутрішніх індивідуальних особливостей студентів, від розвитку і реалізації яких залежить вироблення *первинної професійної мобільності – тобто готовності до професійної мобільності*. У такому трактуванні педагогічні умови є необхідним складником процесу формування у студентів всіх компонентів їхньої готовності до професійної мобільності.

Таким чином, на основі наведеного уможливлується наукова розробка й теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх БСС у фаховій підготовці, якими визначено:

- 1) спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх БСС на усвідомлення шляхів власної професійної самореалізації;
- 2) використання методів професійно спрямованого навчання у фаховій підготовці майбутніх БСС;
- 3) трансформація виробничої практики майбутніх БСС з опорою на технології самонавчання й самовиховання;
- 4) орієнтація освітнього процесу на становлення особистості, здатної до самовизначення, саморозвитку та фахової самореалізації.

Реалізація всіх окреслених педагогічних умов відбувалося на III та IV курсах фахової підготовки майбутніх БСС під час вивчення дисциплін «Медсестринство в сімейній медицині», «Громадське здоров'я та громадське медсестринство», «Медсестринські теорії та процес», «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», які, на нашу думку, найкращим чином відображають ціннісні уявлення про майбутню медсестринську діяльність. Вибір дисциплін зумовлений тим, що вони: по-перше, передбачають розвиток загальнокультурної та професійної спрямованості, творчої активності; по-друге, відображають інтереси, можливості й потреби майбутніх БСС; по-третє, орієнтують суб'єктів освітньої діяльності на пошук найсприятливіших умов для розвитку професійної мобільності та зрілості. Усі види, форми і методи навчальних занять з окреслених дисциплін проводяться з прикладами ситуацій з

фахової діяльності, де теорія пов'язується з майбутньою медсестринською діяльністю. Комплексне вивчення цих дисциплін у поєднанні з виробничою практикою дають змогу забезпечити необхідний для майбутніх БСС рівень професійної підготовки та готовності до професійної мобільності.

Розуміння професійної мобільності майбутніх БСС як умови ефективної професійної діяльності за фахом, у структурі якої виявляється спрямованість на створення нових цінностей, дає змогу припустити, що цінністю є не лише те, що існує, а й те, що ще необхідно здійснити на основі мобілізації особистістю власних можливостей. Це сприяє розкриттю і поясненню механізму саморозвитку особистості. Перспективні зміни особистісно-ціннісного потенціалу в саморозвитку відбуваються як наслідок прагнення самої особистості розкрити свої інтенції та потенціал, які сприймаються нею як цінність, що необхідно враховувати в організації та реалізації педагогічних умов. Тому першою педагогічною умовою визначено *спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх бакалаврів сестринської справи на усвідомлення шляхів власної професійної самореалізації*, що передбачає формування усвідомлення і прийняття майбутніми БСС себе в професії, способів становлення власного професійного шляху, пов'язаних із співвіднесенням вимог медсестринської діяльності і власних можливостей, усвідомленням себе як суб'єкта майбутньої роботи за фахом. Розвиток професійної самосвідомості майбутніх БСС передбачає усвідомлення можливостей, меж та сутності обраної спеціальності. З огляду на це актуальним є використання *прийомів актуалізації життєвого досвіду студентів* як ціннісного навчального матеріалу, необхідного для рефлексивної діяльності майбутніх БСС. З цією метою доцільним є залучення студентів до акме-зорієнтованого процесу, обговорення проблеми досягнення фахівцем високого рівня професійного розвитку. Таке обговорення сприяє розширенню контексту розуміння і спонукання майбутніх БСС до визначення цілей власного професійного розвитку (Куренкова, 2009, с. 14).

Формування професійної мобільності особистості відбувається за допомогою механізмів адаптації, що дає змогу керувати ресурсами суб'єктності, серед яких важливими є суб'єктна активність, ціннісні орієнтації, ціннісне самовизначення й суб'єктний досвід. Ціннісні відносини та орієнтації актуалізують професійне самовизначення студентів і сприяють формуванню професійної мобільності. У якості базових цінностей майбутніх БСС доцільно розглядати медсестринську освіту та професію. Професійне самовизначення є найважливішим аспектом життєдіяльності особистості й забезпечує самореалізацію особистості та актуалізацію всіх її можливостей (Нікогосян, Асеева, 2017, с. 35). Унаслідок цього медсестринська освіта розглядається як ціннісно-смісловне поле, що

сприяє розвитку аксіологічного потенціалу майбутніх БСС, розумінню проблем пацієнта та вияву толерантності до них.

Розглядаючи професійну мобільність майбутніх БСС як сутнісну властивість особистості, необхідним є визнання єдності її індивідуально-особистісних і соціальних складових. Підкреслюючи її динамічний характер, різні рівні вияву, Г. Вільям (H. William) акцентує увагу на таких її характеристиках, як динамічність і мінливість, можливість її актуалізації (William, 2003, с. 8). Це зумовлює необхідність розробки науково-методичного забезпечення процесу формування професійної мобільності студентів *шляхом використання методів професійно спрямованого навчання у фаховій підготовці майбутніх БСС*, що визначено другою педагогічною умовою.

У сучасній медсестринській освіті більшість студентів конформні, уникають виявляти самостійність, прагнуть не до пошуку оригінального вирішення проблем, а до готових рішень. Непередбачуваність ситуації, а також варіативність вирішення будь-якої професійно зорієнтованої проблеми зазвичай розглядають як безвихідь. Однак, слід пам'ятати, що творче, відкрите клінічне мислення майбутніх БСС не розвивається на «закритих», вже заздалегідь поставлених завданнях із відомими технологіями рішення. Необхідним є проникнення в проблемну ситуацію на основі аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації, конкретизації й абстракції для вирішення завдання (Шмир, 2017, с. 210). Таке проникнення відбувається в повсякденному освітньому процесі шляхом вирішення навчально-практичних завдань у сфері медсестринського знання (дисципліни циклу загальнокультурної і професійної підготовки).

З огляду на це, важливими в межах дослідження є інноваційні освітні методи, серед яких: *метод спроб і помилок* (спосіб вироблення нових форм поведінки в проблемних ситуаціях), *метод контрольних запитань* (за допомогою навідних запитань підвести до вирішення завдання), *метод синектики* («атака» виниклої проблеми з використанням різних аналогій і асоціацій), *метод фокальних об'єктів* (пошук нових позицій на досліджувану проблему з використанням асоціативного ряду і евристичних властивостей випадковості), *метод «case study»* (навчання на конкретних прикладах).

Таким чином, реалізація другої педагогічної умови спрямовувалася на підготовку майбутніх БСС до професійної діяльності в системі охорони здоров'я з її багатоаспектними ситуаціями вибору, успішне вирішення професійних завдань, виявлення активності та самостійності в опануванні професійними знаннями, уміннями, навичками, тобто на формування готовності до професійної мобільності на основі усвідомлення потреби та прагнень до постійного самовдосконалення й саморозвитку.

Залучення студентів до активної навчально-професійної діяльності з метою оволодіння узагальненими способами дій, саморозвитку за

допомогою спеціально поставлених викладачем навчально-професійних завдань, до наукових досліджень, виробничої практики – дає їм можливість освоювати оновлену професійну позицію БСС. Тому третьою педагогічною умовою визначено *трансформацію виробничої практики майбутніх БСС з опорою на технології самонавчання й самовиховання*.

Професійна мобільність майбутніх БСС передбачає успішність у здійсненні різноманітних видів професійної діяльності. Тому вирішення проблеми формування і розвитку професійної мобільності майбутніх БСС повинно базуватися на ідеї залучення студентів до різних видів медсестринської діяльності на різних рівнях. Великими можливостями в цьому аспекті володіє виробнича практика в поєднанні її різноманітних форм і видів, у межах яких відбувається занурення студентів у реальне професійне середовище. Основна мета практики зводиться до створення умов для самореалізації, самовираження, самовизначення особистості студента як суб'єкта майбутньої професійної діяльності, здатного працювати в умовах конкуренції в різних типах лікувально-профілактичних закладів. Зазначена мета в межах дослідження конкретизується специфічними завданнями практики з метою формування готовності до професійної мобільності майбутніх БСС:

- 1) мотиваційними – усвідомлення студентами образу «Я-медсестра-бакалавр», стимулювання інтересу до роботи медичної сестри;
- 2) проектувальними – планування і проектування студентами різних видів медсестринської діяльності на різних етапах її організації;
- 3) організаційними – залучення студентів до організації та проведення науково-дослідної діяльності;
- 4) комунікативними – залучення студентів до процесу спілкування з усіма суб'єктами освітнього процесу та медсестринської практики;
- 5) рефлексивними – аналітична робота майбутніх БСС щодо осмислення варіативності та складності діяльності бакалаврів сестринської справи, пацієнтів та власної медсестринської діяльності.

Ефективно організована практика має постійно ускладнювальний характер. Починаючи із загального знайомства майбутніх БСС з лікувально-профілактичними закладами різного типу, спостережень і аналізу одержуваної інформації, студенти переходять на стадію активізації власної професійної діяльності і далі – до творчої інтерпретації власного досвіду. Тут необхідним є надбання навичок самооцінки й самоаналізу і, як наслідок, умінь рефлексувати власні дії, що є передумовою готовності до професійної мобільності.

Однією зі стратегічних цілей сучасної медсестринської освіти є перетворення майбутніх БСС на активних суб'єктів учіння, психологічно готових і функціонально підготовлених залежно від власних здібностей, інтересів і життєвих планів вибудовувати індивідуальну освітню

траєкторію, вести дослідницький пошук, розвиваючи таким чином власну професійну мобільність. Тому четвертою педагогічною умовою визначено *орієнтацію освітнього процесу на становлення особистості, здатної до самовизначення, саморозвитку та фахової самореалізації*, в основі якої є самостійна робота у фаховій підготовці.

Специфіка самостійної роботи як вищої форми навчальної діяльності полягає в тому, що вона принципово змінює диспозиції учасників освітнього процесу – викладача і студентів, функції і зміст їхньої діяльності. Завдання самостійної роботи зумовлені, передусім, вимогами мобільності (адаптивності) у використанні наявних медсестринських знань. Міра цієї мобільності забезпечується сформованістю здатності й готовності майбутніх БСС до продуктивної самостійної роботи над власною професійною компетентністю, доповнення медсестринських знань і вмінь, корекції і вдосконалення.

Основною процесуальною характеристикою самостійної роботи студентів є освітня ситуація, яка актуалізує пізнавальну мотивацію і потреби студентів у самоосвіті, пробуджує інтерес до самопізнання й розкриття індивідуальних особистісних ресурсів. Моделювання розвиваючих професійних ситуацій передбачає можливість використання навчальної інформації для регуляції власної діяльності, тобто діяльнісну позицію майбутніх БСС, що забезпечує входження молодого фахівця в професію без труднощів, пов'язаних із адаптацією. Основними розвивальними ситуаціями в контексті реалізації четвертої педагогічної умови є: *семіотичні розвивальні ситуації* як сукупність завдань для роботи з текстом, орієнтовані на індивідуальне привласнення інформації в конкретній галузі культури (Ястремська, 2017, с. 570); *імітаційні розвивальні ситуації*, спрямовані на моделювання майбутньої професійної діяльності, зумовлюють необхідність особистісного залучення студентів у предметну сферу професійної діяльності та виконують функцію змістотвірних контекстів; *соціальні розвивальні ситуації* – це типові для професійної діяльності проблемні ситуації.

З огляду на це, реалізація четвертої педагогічної умови базується на: проектуванні розвивальних ситуацій, які сприяють подоланню пізнавальних бар'єрів; створенні банку розвивальних освітніх ситуацій, спрямованих на формування професійної мобільності майбутніх БСС; виборі й обґрунтуванні індивідуальної стратегії поведінки в різноманітних професійних ситуаціях; конструювання таксономії розвивальних завдань із професійним контекстом різного рівня когнітивної складності; стимулюванні процесів розвитку і переструктуруванні ціннісно-сислової сфери майбутніх БСС, перетворенні цінності самоосвіти й саморозвитку в особистісний сенс; актуалізації мотиваційної сфери майбутніх БСС,

активізації рефлексивної діяльності, потреби в самоосвіті та саморозвитку, виявленні труднощів пізнавальної діяльності.

Висновки. Таким чином, реалізація виокремлених у межах дослідження педагогічних умов формування готовності до професійної мобільності майбутніх БСС у фаховій підготовці передбачає:

1) з одного боку, потенційну можливість отримання студентами під час фахової підготовки відповідних загальних і спеціальних знань, які в майбутньому допоможуть їм швидко опановувати різні суміжні спеціальності; з іншого – таку саму можливість розвитку в майбутніх БСС певних значущих особистісних якостей, комунікативних умінь і навичок, які підвищують психологічну готовність та адаптивність випускників медичних коледжів та інститутів медсестринства до професійної діяльності в мінливих умовах системи охорони здоров'я;

2) опору на стратегії освітньої інтеграції у змісті всіх дисциплін, яка забезпечує не лише швидке оволодіння знаннями в різних сферах медсестринської діяльності, а й сприяє осмисленню взаємозв'язку між різними науками та сферами медицини;

3) необхідність проведення найрізноманітніших групових інтегративних тренінгів у формі ділових ігор, за допомогою яких формуються необхідні для професійно мобільних БСС особистісні психологічні якості й навички;

4) самостійну науково-дослідницьку діяльність студентів, у процесі якої не лише формуються навички та вміння самостійної роботи, а й розвивається впевненість у власних силах, самостійність, ініціативність та адаптивність;

5) інноваційний підхід до організації виробничої практики шляхом забезпечення в її межах значної кількості тренінгових занять для вироблення у студентів індивідуально-особистісних якостей.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в обґрунтуванні й розробці структури готовності до професійної мобільності майбутніх БСС. Визначення педагогічних умов формування такої готовності зумовили необхідність розробки та апробації структурно-функціональної моделі формування професійної мобільності майбутніх бакалаврів сестринської справи у фаховій підготовці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корда, М. М. (2016). Розвиток практично-орієнтованого та симуляційного навчання в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського. *Медична освіта*, 2, 54-57 (Korda, M. M. (2016). Development of practical-oriented and simulation training in I. Horbachevskyi Ternopil State Medical University. *Medical Education*, 2, 54-57).

2. Кривонос, О. (2018) Методологічне обґрунтування феномену адаптації студентів до навчання в закладі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (80), 98-108 (Kryvonos, O. (2018). Methodological justification of

the phenomenon of student adaptation to study at a higher education institution. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6 (80), 98-108).

3. Кузьміч, Т. А., Товстуха, К. М. (2012). Проектування педагогічного простору для стимулювання внутрішньої і зовнішньої мобільності учасників навчально-виховного процесу. Херсон: вид-во Херсонської академії неперервної освіти. (Kuzmich, T. A., Tovstukha, K. M. (2012). *Designing a pedagogical space for stimulating internal and external mobility of participants in the educational process*. Kherson: Publishing House of Kherson Academy of Continuing Education).

4. Кульбашна, Я. А. (2014). Концептуальні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології. *Освітологічний дискурс*, 2 (6), 86-96 (Kulbashna, Ya. A. (2014). Conceptual basis for the formation of professional competence of future specialists in the field of dentistry. *Educational discourse*, 2 (6), 86-96).

5. Куренкова, К. М. (2009). *Формування професійних цінностей майбутніх медсестер у процесі фахової підготовки* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Харків (Kurenkova, K. M. (2009). *Formation of professional values of future nurses in the process of professional training* (DSc thesis abstract). Kharkiv).

6. Нікогосян, Л. Р., Асєєва, Ю. О. (2017). Аксиологічний підхід у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. *Science and Education*, 4, 33-38 (Nikohosian, L. R., Asieieva, Yu. O. (2017). Axiological approach in the system of vocational and pedagogical training of future specialists in the medical industry. *Science and Education*, 4, 33-38).

7. Шмир, М. Ф. (2017). Діяльнісна компетентність як основа формування професійної мобільності вчителя іноземної мови. *Педагогічні науки*, LXXV (2), 207-211 (Shmyr, M. F. (2017). Active competence as the basis for the formation of professional mobility of a foreign language teacher. *Pedagogical Sciences*, LXXV (2), 207-211).

8. Ястремська, С. О. (2017). Інтерактивні електронні освітні ресурси в дистанційній професійній підготовці майбутніх магістрів сестринської справи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 4 (59), 566-571 (Yastremska, S. O. (2017). Interactive electronic educational resources in the distance training of future masters of nursing. *Scientific Herald of the Mykolaiv V. O. Sukhomlynsky National University. Pedagogical sciences*, 4 (59), 566-571).

9. William, H. (2003). Liberal Education. *Educating for a Complex World: Integrative Learning and Interdisciplinary Studies*, 96 (4), 6-11.

РЕЗЮМЕ

Варава Елена. Педагогические условия формирования профессиональной мобильности будущих бакалавров сестринского дела в профессиональной подготовке.

На основе анализа научной литературы в статье уточнены ключевые понятия проблемы исследования. В работе использованы такие методы: анализ и синтез научной литературы, сравнение, обобщение, абстрагирование, классификация и систематизация полученной информации, логико-системный, сравнительный анализ. Определены педагогические условия, обеспечивающие эффективность формирования готовности к профессиональной мобильности будущих бакалавров сестринского дела (направленность содержания профессиональной подготовки на осознание путей собственной профессиональной самореализации; использование методов профессионально направленного обучения в профессиональной подготовке будущих бакалавров сестринского дела; трансформация производственной практики с опорой на технологии самообучения и самовоспитания; ориентация образовательного процесса на становление

личности, способной к самоопределению, саморазвитию и профессиональной самореализации) и намечены способы их реализации.

Ключевые слова: профессиональная мобильность, медсестринское образование, готовность к профессиональной мобильности, педагогические условия, профессиональная подготовка.

SUMMARY

Varava Olena. Pedagogical conditions for the formation of professional mobility of future bachelors of nursing in vocational training.

The article specifies the key concepts of research problem on the basis of scientific literature analysis. The purpose of the article is to distinguish and theoretically substantiate pedagogical conditions for the formation of professional mobility of future bachelors of nursing in vocational training. The research involves the usage of such methods as analysis and synthesis of scientific literature, comparison, generalization, abstraction, classification and systematization of the received information, logical and systems analysis, comparative analysis.

The pedagogical conditions that ensure formation of readiness for the professional mobility of future bachelors of nursing and their ways of implementation are specified. These pedagogical conditions are: orientation of vocational training on understanding the ways of their own professional self-realization; application of professionally-oriented learning during vocational training of future bachelors of nursing; transformation of professional practice with an accent on technologies of self-education and self-discipline; orientation of the educational process on formation of the individuality who is capable of self-determination, self-development and professional self-realization.

Implementation of the examined pedagogical conditions for the formation of readiness for professional mobility of future bachelors of nursing in the field of vocational training involves: 1) potential to receive relevant general and specialized knowledge that will help students to master various related specialties; ability to develop certain significant personal qualities necessary for future bachelors of nursing; ability to develop communicative skills that enhance the psychological readiness and adaptability of medical college and nursing institute graduates to work in the changing conditions of the health care system; 2) reliance on the strategy of educational integration in the content of all disciplines, which ensures not only rapid mastery of knowledge in various spheres of nursing activity, but also helps to understand the relationship between different sciences and fields of medicine; 3) the need for implementation of various group integrated training in the form of business games that help students to acquire personal psychological skills required for professionally mobile bachelors of nursing; 4) independent research activity, in the process of which students may acquire skills and abilities of independent work and develop self-confidence, self-reliance, initiative and adaptability; 5) innovative approach to the organization of professional practice by ensuring a large number of training sessions that help to adopt individual professional qualities.

Key words: professional mobility, nursing education, readiness for professional mobility, pedagogical conditions, vocational training.